

การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาและปรัชญาหลังนวยุค เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม
ในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The Application of Buddhist Philosophy and Postmodern Philosophy to
Reconstruct the Participative Consciousness for the Flood-Solving in
Hatyai District of Songkhla Province

พระครูวินัยธรวันชัยเมธิโก¹

Phrakhu Vinaidhorn Wanchai Mateego

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2558

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักแนวคิดเชิงพุทธปรัชญา พุทธญาณวิทยา และพุทธจริยศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติสู่การเสริมสร้างปัญญาให้รู้จริง เห็นชัดและถูกต้อง ตามหลักความเป็นไปของธรรมชาติและกฎของธรรมชาติ โดยอิงความเป็นเหตุเป็นผล บนพื้นฐานของหลักไตรลักษณ์ ซึ่งการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมนั้น ผู้วิจัยเลือกใช้หลักความเข้าใจในความเป็นไปของกฎของธรรมชาติ มาอธิบายด้วยกฎแห่งการอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ลดแนวคิดการถือครองและเบียดเบียนธรรมชาติ พฤติกรรมการเห็นแก่ตัว เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิด พิจารณาหาเหตุผลตามหลักอริสัจ และใช้หลักพลังแห่งการขับเคลื่อนกระบวนการสมานเสวนาในเวทีการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงได้เสนอแนวทางและการสร้างองค์ความรู้ใหม่ เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และในเขตพื้นที่อื่นๆ คือ รูปแบบ “S-CoPE”

คำสำคัญ : 1. พุทธปรัชญา 2. จิตสำนึก 3. การมีส่วนร่วม 4. น้ำท่วม

Abstract

The objectives of this research had studied the Buddhist philosophy, epistemology, and ethics emphasizing on an action in order to reconstruct a clear and accurate wisdom based on the natural law according to the rationality grounds on the three marks of existence (Trailaksana). In order to applying The Buddhist Philosophy to reconstruct the participative consciousness, the researcher has selected the concepts of cognitive of natural law, to be explained by interdependence rule, alleviation of Attachment concept and the natural

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

intrusion, making less selfishness, enhancing learning, thinking, and criticizing processes bases on Four Noble Truths, and the public dialogue shift from public participation forum. Therefore, the researcher proposes the guideline and the new knowledge of applying The Buddhist Philosophy to reconstruct the participative consciousness for the flood-solving in Hatyai District, Songkhla Province and other areas called “S-CoPE”. This approach would be applied to other flood-solving approaches which focusing on the participation of public to solve the problem with the concept of dialogue.

Keywords: 1. Buddhist Philosophy 2. Conscious mind 3. Participation 4. flood-solving

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

ภัยธรรมชาติหรือปรากฏการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีมีผลกระทบทำให้มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข เป็นอันตรายต่อการดำรงเผ่าพันธุ์ของสิ่งมีชีวิต ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้ระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม ภูมิสังคมเสื่อมโทรมลงและระบบภูมิศาสตร์เปลี่ยนแปลงไป (ชูวงศ์ อุบลี, 2552 หน้า 7) สำหรับประเทศไทย จากอดีตที่ผ่านมา มีเหตุการณ์อุทกภัยน้ำท่วมอย่างรุนแรงมาแล้วหลายครั้ง มีสาเหตุมาจากทั้งทางธรรมชาติและ การขยายตัวกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์

อดีตที่ผ่านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ได้ประสบปัญหาภาวะน้ำท่วมทั้งท่วมบางพื้นที่และท่วมทั้งอำเภอมามากหลายครั้ง เช่น ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2531 เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวัน ทำให้เกิดน้ำท่วมสร้างความเสียหายกว่า 4,000 ล้านบาท (สำนักชลประทานที่ 16. โครงการบรรเทาอุทกภัย อำเภอบางใหญ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สงขลา: กรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2544 หน้า 32) จึงเป็นที่มาของโครงการบรรเทาน้ำท่วมอำเภอบางใหญ่อันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต่อมาในเดือนพฤศจิกายนปี 2543 ได้เกิดฝนตกหนักติดต่อกันหลายวันอีกครั้ง ทำให้คลองระบายน้ำธรรมชาติที่ขุดลอกไว้ไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำได้ จึงทำให้เกิดน้ำท่วมในตัวอำเภอบางใหญ่และบริเวณรอบนอก สร้างความเสียหายประมาณ 18,000 ล้านบาท ประชาชนเสียชีวิต 30 คน (อำพร วิริยโกศล และคณะ, 2544 หน้า 22-23) ต่อมาในปี 2553 เกิดภาวะฝนตกและพายุดีเปรสชันในพื้นที่จังหวัดสงขลา ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในหลายพื้นที่ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน 269,233 ครัวเรือน 802,247 คน มีผู้เสียชีวิต 35 คน บาดเจ็บ 1,494 คน พื้นที่การเกษตรเสียหาย 202,499 ไร่ (กรมชลประทาน, 2555)

จากเหตุการณ์และการแก้ปัญหาที่ผ่านมา แม้หลายๆ ฝ่ายได้คิดหาวิธีป้องกันและรับมือกับน้ำท่วมที่ดำเนินการไปแล้วหลายๆ ด้าน แต่โดยส่วนใหญ่จะเน้นไปในส่วนการจัดการด้านการก่อสร้าง การโยธา ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นอกจากจะมีขีดจำกัดด้านงบประมาณแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีสาเหตุอีกประการหนึ่งน่าจะเกิดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจหรือไม่ยอมคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยใช้ยุทธวิธีการแก้ปัญหาด้วยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ

ดังนั้นผู้วิจัยมองอีกมุมหนึ่งคือ แม้มีแนวทางและวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่ดี หรือสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน หากขาดซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกมิติที่เหมาะสมของทุกๆ ภาคส่วน แต่การแก้ปัญหาเชิงจิตสำนึก อันเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของคนซึ่งจะต้องมีหลักการและวิธีการเข้าไปจัดการให้เกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ที่ส่งผลให้กระบวนการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้หลักพุทธปรัชญาในแง่การสร้างจิตสำนึกทางสังคมแบบมีส่วนร่วม เข้าไปใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาเชิงพฤติกรรมร่วมกับแนวทางอื่นๆ ดังนั้นการนำหลักพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมจึงจัดว่าเป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่ง ในการนำมาซึ่งการแก้ปัญหาน้ำท่วมของอำเภอดอนใหญ่ ที่สามารถแก้ปัญหาและป้องกันผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

2. โจทย์วิจัย

ปัญหาน้ำท่วมอำเภอดอนใหญ่ นำหลักพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้ได้อย่างไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้คือเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภูมิสังคมในเขตพื้นที่ประสบปัญหาน้ำท่วม เพื่อศึกษาหลักพุทธและแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคมาเป็นเครื่องมือวิจัยในการเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วม ในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในอำเภอดอนใหญ่เพื่อนำหลักพุทธปรัชญามาประยุกต์ใช้กับการเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้ำท่วม ร่วมกับแนวทางอื่นๆ ให้เกิดแนวทางการแก้ปัญหาลู่ความยั่งยืน และเพื่อสร้างรูปแบบและองค์ความรู้ใหม่

4. ขอบเขตและระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

เนื้อหาของการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาและปรัชญาหลังนวยุค เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้ำท่วมในอำเภอดอนใหญ่ จังหวัดสงขลา

สถานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อำเภอดอนใหญ่ จังหวัดสงขลา

ระเบียบวิธีการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวิธีการดังนี้

ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สาเหตุ ปัจจัยของการเกิดปัญหา ผลกระทบ ความเสียหายในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลการวิเคราะห์และสร้างเครื่องมือใหม่ เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในแก้ปัญหาน้ำท่วมอำเภอดอนใหญ่ศึกษาองค์ความรู้และข้อมูลจากการวิเคราะห์ ด้วยแนวคิดของปรัชญาหลังนวยุค เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และจัดทำองค์ความรู้ใหม่

5. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางอันเป็นองค์ความรู้จากการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาและแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคในการเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาที่วุ่นวายและท้าทาย โดยแนวทาง ดังนี้

การสร้างจิตสำนึกและปรับเปลี่ยนมุมมองของประชาชนด้วยหลักพุทธปรัชญา (ด้านอภิปรัชญา)

ในการสร้างจิตสำนึกของประชาชนในแง่ของพุทธปรัชญานั้น ผู้วิจัยเห็นว่าต้องเริ่มจากการปรับมุมมองและแนวคิดของประชาชนในกลุ่มน้ำใหม่ จากเดิมที่มองว่าธรรมชาติ เป็นสิ่งอำนวยประโยชน์สุขแก่มนุษย์ ใครสามารถถือครองทรัพยากรได้มากที่สุดผู้นั้นจะมีความสุขสบาย มีความสำเร็จในชีวิตของการเกิดมาเป็นมนุษย์ นี่เป็นความเชื่อและแนวคิดของมนุษย์ที่ส่งผลทำลายล้างธรรมชาติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนวคิดอันเป็นแนวทางตามกระบวนการทางพุทธปรัชญาในด้านอภิปรัชญา ที่มุ่งเน้นความเป็นกลางในแนวคิดและยึดหลักแห่งความเป็น โดยกระบวนการที่สามที่อธิบายปรากฏการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นไปในโลกได้ แบ่งเป็นสองอย่าง คือ ตัวธรรมชาติ คือ สรรพสิ่งที่อยู่บนโลกทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ แบ่งเป็นสองส่วน คือ สังขตธรรม และ อสังขตธรรมและกฎธรรมชาติ คือ ธรรมนิยาม เป็นกฎเกณฑ์หลักที่ควบคุมความเป็นไปของสังขตธรรม คือ ความมีลักษณะอันเป็นธรรมดา 3 ประการ (ไตรลักษณ์) และหลักเหตุผล (ปฏิจจสมุปบาท) ที่ทุกสรรพสิ่งต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันของการเกิดขึ้น ดำรงอยู่และการดับไปของชีวิต (ประเวศอินทองปาน, 2553 หน้า 43-45) พุทธปรัชญาในแง่อภิปรัชญา ที่ผู้วิจัยสรุปเพื่อเป็นแนวทางให้ประชาชนเข้าใจถึงลักษณะอันไม่เที่ยงแท้ของสิ่งต่างๆ เข้าใจว่า ทุกสิ่งเป็นของธรรมชาติ เกิดขึ้นด้วยการอิงอาศัยกันเกิด ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน

กระบวนการวิเคราะห์และพิจารณาความรู้และแนวคิดด้วยหลักแห่งเหตุและผล (ด้านญาณวิทยา)

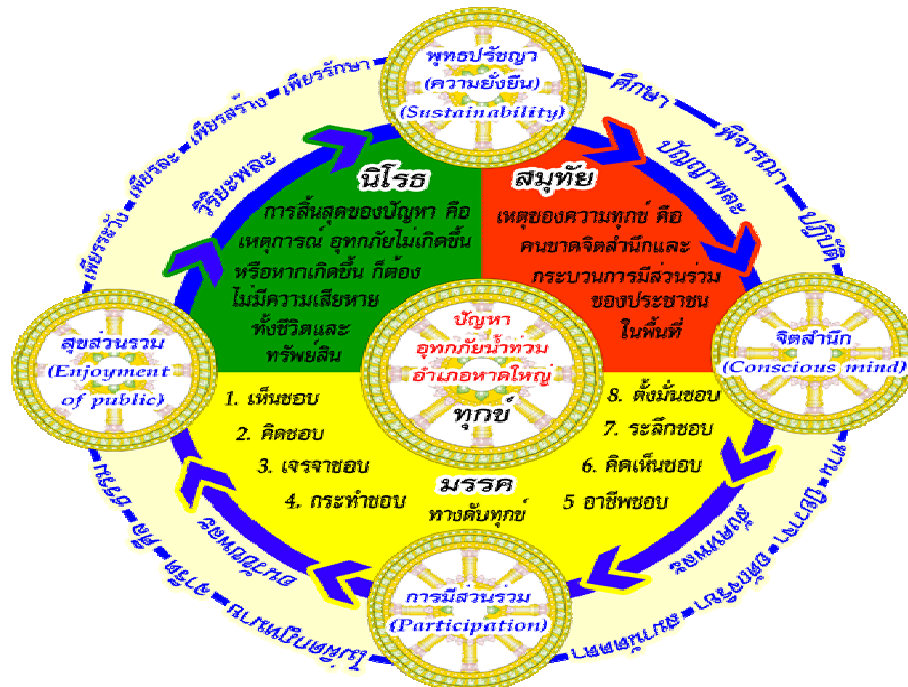
ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ปัญหาที่วุ่นวายและท้าทายนั้นเมื่อเริ่มจากการปรับมุมมองทัศนคติแล้วก็ต้องเข้าสู่กระบวนการด้านญาณวิทยา อันจะเป็นตัวเชื่อมระหว่างหลักความเป็นจริงของสรรพสิ่งกับหลักการและวิธีการปฏิบัติ โดยการพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยศาสตร์ความรู้ต่างๆ ผู้วิจัยได้ยกแนวทางการพิจารณาโดยหลักแห่งอริยสัจ ในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่วุ่นวายและตรวจสอบผ่านกระบวนการพิจารณาความรู้เพื่อพิสูจน์แนวคิดและองค์ความรู้จากกระบวนการในด้านอภิปรัชญาจะนำไปสู่การปฏิบัติด้านจริยศาสตร์

การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยหลักพุทธปรัชญา (ด้านจริยศาสตร์)

กระบวนการทางพุทธปรัชญามีหลายแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการแก้ปัญหา สร้างหลักคิดวิเคราะห์องค์ความรู้ เพื่อกลั่นกรองเป็นแนวทางในการปฏิบัติของมนุษย์ ตั้งแต่แนวคิด กฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ กระบวนการวิเคราะห์ จนถึงวิธีการปฏิบัติ นั้น มีกระบวนการและขั้นตอนอันถือเป็นแนวทางตามหลักพุทธปรัชญาที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้และถ่ายทอดมาถึงผู้ปฏิบัติมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจวบจนปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอหลักปฏิบัติตามแนวทางแห่ง พุทธจริยศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในช่วงตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาที่วุ่นวายและท้าทาย ดังแนวคิดและองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยเสนอเป็นแนวทางดังนี้

องค์ความรู้ S – CoPE MODEL (การจัดการอุทกภัยน้ำท่วมอย่างยั่งยืน)

(โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมของประชาชน)

หลักคิดอันเป็นแนวทางในการวิเคราะห์หาเหตุผลแห่งความเป็นจริงอันประเสริฐ คือ หลักอริยสัจ 4 โดยผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวคิดเบื้องต้นของการเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้ำท่วม ในอำเภอลำทะเมนชัย ดังนี้คือ

กระบวนการสร้างจิตสำนึกด้วยพลังแห่งปัญญา(ปัญญาพละ)

ในการสร้างจิตสำนึกของประชาชน ผู้วิจัยได้นำเอาหลักธรรมหัวข้อพละ 4 มาใช้เป็นกระบวนการในการสร้างจิตสำนึก เพราะผู้วิจัยเห็นว่าสิ่งที่ทำให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีนั้นต้องเริ่มจากการให้แนวคิด ความรู้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้อง เห็นชอบและเกิดกระบวนการในการสร้างปัญญาให้เกิดขึ้น โดยในกระบวนการสร้างปัญญานั้น มีแนวทางคือการศึกษารเรียนรู้การพิจารณาด้วยหลักแห่งเหตุผลและการปฏิบัติตนในทางที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาน้ำท่วม

กระบวนการทั้ง 3 อย่างนี้จะเป็พื้นฐานของการสร้างความมีส่วนร่วมและเป็นการเตรียมความพร้อมในการปรับจิตสำนึก สร้างแนวคิดที่ดีและร่วมกระบวนการด้วยแนวคิดอันถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ซึ่งเป็นผลแห่งพลังประชาชนผู้มีปัญญาเป็นกำลังและมีจิตสำนึกอันถูกต้อง

กระบวนการสร้างความมีส่วนร่วมด้วยหลักสมานเสวนา (สังคหพละ)

ผู้วิจัยเสนอแนวทางในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้หลัก พละ 4 เพื่อเป็นพลังแห่งความสำเร็จในเรื่องพลังแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยหลักแห่งความสามัคคี สู่ความสำเร็จร่วมกันของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยมีหลักการอันประชาชนผู้เข้าร่วมทุกคน ต้องยึดถือเป็นพลังแห่งความสำเร็จร่วมกัน คือ

- การให้ด้วยใจอันบริสุทธิ์
- การพูดคุยในทางสร้างสรรค์

- การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

- ต้องมีความต่อเนื่องและความเสมอต้นเสมอปลาย ไม่หวั่นไหวต่อพฤติกรรมด้าน ก็ยังต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้เกิดผลดีที่แท้จริงในอนาคต

หลักการสมานเสวนานั้น จะนำไปสู่กระบวนการสันติวิธีที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วม บนพื้นฐานความมีจิตสำนึกของประชาชนชน ที่มองเห็นถึงประโยชน์สุขส่วนรวมได้และขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จได้

กระบวนการดำเนินการสู่ความสุขสาธารณะ (อนวัชขพละ)

หลักการควบคุมการกระทำ ทั้งทางกาย ทางวาจาและทางใจ ที่ส่งผลการขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งหากดำเนินการตามหลักการนี้ก็จะส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าและเกิดผลการดำเนินการสู่ความสุขส่วนรวมอันเป็นจุดมุ่งหมายของกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมดังนี้คือ

- ไม่ผิดกฎหมาย
- ไม่ผิดจารีตประเพณี
- ไม่ผิดศีล
- ไม่ผิดธรรม

ความเพียร พลังแห่งความยั่งยืน (วิริยะพละ)

ความพยายามที่จะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมด้วยหลักสมานเสวนานั้น จึงต้องใช้ประกอบกับหลักความเพียร เพื่อเสริมแรง สร้างพลังขับเคลื่อนสู่ ประโยชน์สุขส่วนรวมอันยั่งยืน โดยใช้หลักความเพียรพยายามเป็นกำลัง ในหลักพละ 4 ที่เป็นข้อควรปฏิบัติ ของผู้เข้าร่วมกระบวนการ คือ

- เพียรพยายามป้องกัน ไม่ให้เกิดการกระทำที่ส่งผลเป็นเหตุให้เกิดน้ำท่วม เป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง
- เพียรพยายามละ การกระทำที่เป็นผลเสียหรือเป็นสาเหตุของน้ำท่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม
- เพียรพยายามทำความดี ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และทำให้เหตุหรือปัจจัยการเกิดน้ำท่วมลดลง
- เพียรพยายามรักษาความดี ให้เชื่อมั่นในความดีว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและตนเอง เพื่อให้ตนเองได้เป็นกระบอกเสียงในการพัฒนา

6. อภิปรายผล

ปัญหาน้ำท่วมของอำเภอหาดใหญ่ มีลักษณะที่ค่อนข้างแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ เพราะจะเกิดน้ำท่วมสูงเพียง 3-4 วันเท่านั้น ไม่มีเหตุการณ์น้ำท่วมขังเป็นเวลานาน จึงถือได้ว่าปัญหามีได้เกิดจากเหตุปัจจัยอันมีธรรมชาติเป็นสาเหตุหลัก แต่ยั้งขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในสังคมอำเภอหาดใหญ่ทั้งกระบวนการรวบรวมองค์ความรู้ วางแผนและดำเนินการ โดยมีเพียงหน่วยงานรัฐที่ดำเนินการบริหารจัดการแบบแยกส่วน แยกฝ่ายกันมองข้ามผลของประชาคมติที่ประชาชนร่วมกันให้ความเห็น ร่วมกันเสนอเป็นแนวทางโดยผู้วิจัยเห็นว่าการเสริมสร้างด้านจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่รวมถึงองค์ความรู้ที่จะสามารถทำให้ประชาชนเกิดปัญญาแท้จริงของปัญหาน้ำท่วมโดยเฉพาะด้านผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนักและหันมารับผิดชอบต่อสังคม เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงาน

องค์กรภาครัฐ จนสามารถสร้างเครือข่ายผู้ร่วมดำเนินการได้ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดประเวศ อินทองปาน (2553) ได้กล่าวว่า ทุกสรรพสิ่งต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกันของการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และดับไปของชีวิต

ดังนั้นในการนำหลักพุทธปรัชญาและแนวคิดปรัชญาหลังนวยุค มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และพิจารณาถึงความเป็นไปได้ เพื่อหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุด ในการประยุกต์ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนกับแนวทางและวิธีการแก้ปัญหาที่ท่วมน้ำท่วมในอำเภอหาดใหญ่ที่ได้ดำเนินการมาแล้วนั้นจะเป็นแนวทางที่ดี และผู้วิจัยเชื่อว่า จะส่งผลสำเร็จจนเป็นแนวทางหรือเป็นโมเดลความสำเร็จอันจะเป็นตัวอย่างการดำเนินการแก้ปัญหาในพื้นที่อื่นๆ ได้

7. ข้อเสนอแนะ

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

การประยุกต์ใช้หลักพุทธปรัชญาในการสร้างความมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาน้ำท่วมนั้น ยังเป็นแนวคิดและแนวทางใหม่ ซึ่งอาจยากต่อการมองเห็นถึงผลของการดำเนินการ ผู้วิจัยเชื่อว่าการเสริมสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาเรื่องต่างๆ อันสอดคล้องกับปรัชญาหลังนวยุค ที่ยังคงเนื้อหาและวิธีการสู่ สันติสุข ของประชาชนได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ในการพัฒนาแบบยั่งยืนในสังคมไทย ตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้น ผู้วิจัยมองว่าควรจะเน้นการพัฒนาคนเป็นหลัก ในการพัฒนาคนนั้น สิ่งสำคัญของการพัฒนาคนคือพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือพัฒนาพฤติกรรม (ศีล) พัฒนาด้านจิตใจ (สมาธิ) พัฒนาด้านปัญญา (ปัญญา)

การพัฒนาทั้ง 3 ด้านนี้จะต้องอิงอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งหากพัฒนาได้ทั้งสามด้านแล้วจะทำให้ชีวิตมีความดีงาม ซึ่งจะนำไปสู่การเข้าถึงอิสรภาพและสันติสุขที่แท้จริง การพัฒนาหรือการฝึกฝนทั้ง 3 ด้านนี้ เราเรียกว่า ไตรสิกขา ซึ่งประกอบไปด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา นั่นเอง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

พุทธปรัชญาเป็นปรัชญาเชิงลึกผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยนี้จะเป็นจุดเริ่มต้น ของการคิดค้นองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาน้ำท่วมให้เกิดผลเชิงประจักษ์และเกิดความยั่งยืนของผลการดำเนินการ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วผู้วิจัยได้นำหลักพุทธปรัชญาที่สามารถใช้ในการสร้างความมีส่วนร่วมเท่านั้น ยังคงมีหลักปรัชญาด้านอื่นๆ อีกมาก ที่ควรศึกษาเพื่อนำมาแก้ปัญหาด้านต่างๆ โดยอาจศึกษาเพิ่มเติมในหลักคิดและปรัชญาที่มีอยู่ในศาสนาอื่นๆ เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ หรือนิกาย ความเชื่อต่างๆ ที่อาจเป็นแนวทางที่สามารถรวมกันเป็นแนวคิดที่ดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อนำไป สู่ผลสำเร็จที่ยั่งยืน

8. บรรณานุกรม

- กรมชลประทาน. (2555). สถิติระดับน้ำฝน น้ำท่า ลุ่มน้ำคลองอุตตะหา. กรมชลประทาน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ชูวงศ์ อุบลี. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ. กรุงเทพมหานคร:
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประเวศอินทองปาน. (2553). การศึกษาเปรียบเทียบนิเวศวิทยาในพุทธปรัชญากับนิเวศวิทยา
แนววิถีตามทัศนะของอาร์เน แนนส์. ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักชลประทานที่ 16. (2544). โครงการบรรเทาอุทกภัย อำเภอลำลูกเกดใหญ่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
สงขลา: กรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- อำพร วิริยโกศล และคณะ. (2544). การประเมินเบื้องต้นของความเสียหายทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจาก
อุทกภัยเมืองหาดใหญ่ในปี พ.ศ.2543. สำนักวิจัยและพัฒนา. จังหวัดสงขลา:
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

9. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายซึ่งเป็นทั้งแรงผลักดัน ให้
กำลังใจ ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำให้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี โอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์
เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยทุกท่าน และขอขอบคุณสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่ได้ให้
โอกาสตีพิมพ์ผลงานวิจัยในครั้งนี้